

วิสัยทัศน์ทางการศึกษาไทย : เหตุโศกณภัยกรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.ชงชัย สมบูรณ์

แม้ว่าประเทศไทยได้มีพัฒนาทางการศึกษาให้ทัดเทียมกับอาระประเทศและให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนของปริวรรตของสังคมโลกนั้น ความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาไทยจึงมีหลายหลาก ด้วยเหตุที่มีการพัฒนาตามฐานคติของการพัฒนาประเทศโดยรวมทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง แต่อย่างไรก็ตาม ความเจริญก้าวหน้าดังกล่าวบางครั้งดูเหมือนมีอะไรบางอย่างที่ “ยังไม่สมบูรณ์” เท่าที่ควร สิ่งที่เป็นอยู่และวิสัยทัศน์ทางการศึกษาที่ปรากฏออกมา บางอย่างยังมีลักษณะเด่นและเห็นได้ชัดเจน คือ

1. การบริหารจัดการ โดยเฉพาะตำแหน่งรัฐมนตรีที่เข้ามาบริหารกระทรวงศึกษาธิการ ผู้เขียนมองว่าการเข้ามาดำรงตำแหน่งด้วย “วาระแห่งการเมือง” และคงเป็นประเทศเดียวในโลกที่มีการปรับเปลี่ยนเก้าอี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการค่อนข้างบ่อยมาก ซึ่งวิสัยทัศน์อย่างหนึ่งคือ คุณวุฒิของรัฐมนตรีบางท่านไม่ได้เป็นนักวิชาการหรือนักการศึกษาเลย จึงทำให้ขาดจิตอาสา การศึกษาจึงกลายเป็น “กรรมร่วม” ของนักเรียน/นักศึกษา รวมทั้งครูบาอาจารย์ สภาพ/สภาวะการณ์เช่นนี้ การศึกษาไทยจึงดูว่า คุณภาพด้อยลงไปทุกทีมีแต่ปริมาณ เพราะการบริหารที่ขาดความเข้าใจในศาสตร์บริหารและการจัดการทางการศึกษา

2. เนื้อหาวิชาหลัก (Core subjects) โดยเฉพาะวิชาที่ต้องเอาชีวิตที่เปี่ยมสุขเป็นบทตั้ง และวิชาที่ผู้เรียนสมควรรู้รากเหง้าและการปฏิบัติตนต่อรัฐชาติ เช่น วิชาหน้าที่พลเมือง(Civic Education) สันติศึกษา (Peace Education) ควรมีการปฏิสัมพันธ์และบูรณาการกับวิชาอื่น จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมา เด็กไทยมีการเรียนรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ของตนเองไม่กระจ่างเท่าที่ควร ยกตัวอย่างเช่น เมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่มีการก่อมีอบมีการปิดถนน ซึ่งทำให้ผู้อื่นเดือนร้อน โดยไม่เข้าใจว่า “อะไรควรทำ อะไรต้องทำ สิ่งไหนจะทำ”

3. การศึกษาไทยเน้นปริมาณมากขึ้นแต่คุณภาพค่อนข้างลดลง จะเห็นได้ว่านักเรียน/นักศึกษา มีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น แต่ความรู้ที่ได้ยังไม่เทียบเท่ากับคุณวุฒิที่ได้รับเมื่อเขา/เธอจบการศึกษาออกไป ตัวอย่างเช่น เด็กที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายบางคนยังอ่านข้อความรู้ต่าง ๆ ได้ไม่ชัดเจนรวมทั้งไม่เข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนถ่ายทอด

การศึกษาไทย : ศัลยกรรมที่ควรทำ

1. Policy นโยบายของรัฐจะต้องมีความสอดคล้องและสอดคล้องแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจของชาติอย่างชัดเจน สังเกตได้ว่าเท่าที่ผ่านมาก นโยบายของรัฐทางการศึกษา บางครั้งไม่ทันกับสถานะแห่งการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมโลก นโยบายรัฐบางยุคบางสมัย เป็นไปตาม “ยถากรรม” ถือเหมือนแผนเดิม เพียงแต่ปรับแก้บางประเด็น ที่ทำเช่นนี้เพื่อลดข้อ ครหาว่าไม่ทำอะไรเลย

2. Program โปรแกรมการเรียนรู้ ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และรู้เรียนว่า สิ่งไหน เหมาะสม และผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ อาจจะใช้หลักการแบบวิภาษ วิธีคือ เอาชีวิตเป็นบทตั้ง (Thesis) มีบทแย้งว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป (Anti-Thesis) ฉะนั้น ผู้เรียนสมควรได้รับข้อความรู้ประเภทใดบ้าง บทสรุป (Synthesis) คือ ผู้เรียนจะต้องมีทักษะทั้ง ทางด้านวิชาการ วิชาชีพ และกอบประด้วยพัฒนาวิถีแห่งการดำรงอยู่อย่างปกติสุข

3. Place สถานที่เรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ดี สถานศึกษา ต้องสร้าง “อุทยานทางการศึกษา” ในทุกรูปแบบทั้งที่ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และ สิ่งแวดล้อมให้ถือเจตนาเพื่อสร้าง สถานแห่งการเรียนรู้ และเป็นสถานที่บ่มเพาะและขัดเกลา รวมทั้งสามารถสร้างให้เป็น “สถานเปี่ยมสุข” ได้

4. People ผู้คน ซึ่งรวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ครู และ นักเรียนเอง สิ่งที่การศึกษาไทยควรใส่ใจคือ ผู้ปกครองส่วนมากผลึก “ภาระ” ทางการศึกษามา ไว้กับครูผู้สอน เพราะถือว่าโรงเรียนจะเป็นแหล่งสหวิทยาการของผู้เรียน ซึ่งเป็นการเข้าใจผิด อย่างมาก ส่วนครูก็ต้องระลึกรถึงบทบาทหน้าที่และกำลังทางด้านวิชาการที่จะส่งผ่านข้อความรู้ ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน ส่วนผู้เรียนเองต้องมีการศัลยกรรมความคิดของตนเองเสมอ ตนเองคือ ผู้เรียน กล่าวได้ว่า ต้องหมั่นเรียนรู้และสร้างภูมิคุ้มกันทางวิชาการให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ แต่ ปราบฏการณ์ที่ผ่านมา “ผู้คน” ที่มีส่วนได้เสียบางส่วนกลับเฉยเมยต่อการศึกษาไทย

โดยภาพรวมแล้ว ผู้เขียนมองว่า การศึกษาควรได้รับการ “ศัลยกรรม” ในด้านคุณภาพ และอัตลักษณ์ เพราะสถานศึกษาหลายแห่งมิได้ยึดถือคุณภาพและอัตลักษณ์ของตนเอง โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง “หลงทาง” ขาดการเป็นเทวาลัยแห่งการเรียนรู้ การให้ การ ศึกษาเพื่อการเรียนรู้ (Pedagogy) ที่จะมอบให้กับผู้เรียนขาดการบ่มเพาะที่แท้จริง จะเห็น ได้ว่า สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา หลายแห่ง “แต่งรูปและสร้างรูป” โดยมีได้มองถึง “การก่อ

รูป” ของตนเองเลยในระยะเริ่มแรกกับปณิธานของตนเองเลย การหยิบยกวาทกรรมแห่งสหวิทยาการ จึงเป็นสิ่งจอมปลอม เป็นแค่เปลือก จนทำให้สถาบันอุดมศึกษาบางแห่ง ไม่หลงเหลืออัตลักษณ์ของตนเอง หลายแห่งขาดคุณภาพ ซึ่งถือว่าทำลายความเจริญงอกงามของประเทศทางอ้อม ฉะนั้น ความเข้าใจในการส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการทางการศึกษาของสถาบันการศึกษาชั้นสูงนั้น จึงควรมานำมาทบทวนและไตร่ตรองให้รอบครอบอีกครั้ง

ภาพฉายแห่งรื้อรอยของการศึกษาไทย ดูจะมีโอกาสหายไปได้ถ้าทุกฝ่ายทั้ง “ผู้มีอำนาจ” และ “ผู้ต้องปฏิบัติ” ต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ประเทศไทยมีศักยภาพในทุก ๆ ด้าน ด้วยปรบิพิตทางสังคมที่ดี เพียงแค่เข้าใจให้มากขึ้นกับคำว่า “ การศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศให้มากขึ้น และท้ายสุด การศึกษาต้องให้ชีวิตที่งดงามแก่เด็กไทยทุกคนได้ และแก่นี้ รื้อรอยต่าง ๆ คงไม่สัลยกรรมให้สิ้นเปลือง เพราะ คนไทยกับการศึกษาไทยไม่แตกต่าง คือ “ **งามไทย งามชีวิต งามจิตทางการศึกษา งามคุณค่า ด้วยวัฒนธรรม** ” จริงไหม ขอรับ เจ้านาย!